

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

Навчально-науковий інститут музичного і перформативного мистецтва та
соціокультурних практик
Кафедра теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики здобувачами
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 025 Музичне мистецтво

Одеса 2026

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського (протокол № 15 від 25.06.2026 року)*

Рецензенти:

Грінченко А.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса).

Демидова В. Г. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціального фортепіано Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (м. Одеса).

Укладачі:

Новська О. Р., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса)

Ашихміна Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса)

Новська О., Ашихміна Н. Методичні рекомендації до проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики здобувачами вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем спеціальності 025 Музичне мистецтво. Одеса : Університет Ушинського. 2026. 55 с.

Методичні рекомендації до проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики мають на меті надати здобувачам вищої освіти практичну допомогу в організації та успішному проходженні практики, а також в оформленні звітної документації. Методичні рекомендації містять відомості про мету, завдання та зміст практики, висвітлюють особливості організації концертмейстерської та ілюстративної діяльності, визначають послідовність виконання практичних завдань, рекомендації щодо добору та аналізу репертуару, організації репетиційного процесу, підготовки концертного виступу, а також порядок складання, оформлення й захисту звітної документації.

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 025 «Музичне мистецтво» під час проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ.....	6
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ.....	10
4. ЗМІСТ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ.....	14
5. ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНЦЕРТНОГО ЗАХОДУ.....	31
6. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	44
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ.....	47
8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	55

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Концертмейстерсько-ілюстративна практика є обов'язковою складовою практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 025 «Музичне мистецтво» та спрямована на закріплення і поглиблення професійних знань, умінь і навичок, здобутих під час опанування освітніх компонентів фахової підготовки. Практика забезпечує інтеграцію теоретичних знань і виконавського досвіду, сприяє формуванню готовності до професійної діяльності в умовах ансамблевого музикування, концертно-виконавської взаємодії та мистецько-педагогічної комунікації.

Сучасна система підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва орієнтована на формування конкурентоспроможного музиканта, здатного ефективно реалізовувати себе у виконавській, педагогічній та творчо-організаційній діяльності. Важливе місце у структурі таких професійних компетентностей займає концертмейстерська майстерність, що передбачає не лише високий рівень інструментального або вокального володіння, а й розвинені навички ансамблевої взаємодії, художньої співтворчості, професійної комунікації, швидкого реагування на виконавські ситуації та здатності до спільного інтерпретаційного пошуку.

Специфіка концертмейстерсько-ілюстративної практики полягає у поєднанні виконавської, аналітичної та організаційної складових професійної діяльності. У процесі її проходження здобувачі набувають досвіду роботи як у ролі концертмейстера, так і в ролі ілюстратора, удосконалюють уміння працювати в ансамблі, здійснювати музично-виконавський аналіз творів, спільно формувати художню концепцію виконання, планувати репетиційний процес та брати участь у підготовці й реалізації концертного заходу. Такий комплексний характер практики створює умови для розвитку професійної мобільності, творчої самостійності та відповідальності за спільний художній результат.

Концертмейстерсько-ілюстративна практика ґрунтується на принципах системності, послідовності, інтеграції теоретичної і практичної підготовки, творчої

співпраці та особистісно орієнтованого навчання. Її організація передбачає поступове ускладнення професійних завдань: від аналізу специфіки ансамблевого виконавства та добору репертуару до реалізації художнього задуму у процесі концертного виступу. Особливого значення набуває розвиток здатності до колективного прийняття виконавських рішень, узгодження інтерпретаційних концепцій, формування виконавської злагодженості та сценічної культури.

Важливою особливістю практики є її спрямованість на формування у здобувачів уміння організовувати власну професійну діяльність. Це передбачає раціональне планування репетиційної роботи, визначення послідовності опрацювання музичного матеріалу, аналіз і подолання технічних та ансамблевих труднощів, здійснення самооцінювання й рефлексії результатів спільної виконавської діяльності. Набуття таких умінь є необхідною умовою успішної роботи майбутнього музиканта як у сфері виконавського мистецтва, так і в педагогічній практиці.

Особливу роль у структурі концертмейстерсько-ілюстративної практики відіграє підсумковий концертний захід, який є формою практичної апробації результатів ансамблевої роботи та професійного становлення здобувачів. Участь у його підготовці та проведенні сприяє розвитку сценічної витримки, виконавської відповідальності, організаційних умінь і навичок професійної взаємодії, дозволяє перевірити ефективність обраних художньо-інтерпретаційних рішень в умовах публічного виконання та отримати досвід концертної діяльності, максимально наближений до майбутньої професійної практики.

Методичні рекомендації розроблено з метою надання здобувачам вищої освіти практичної допомоги в організації концертмейстерсько-ілюстративної практики, виконанні її основних завдань та оформленні звітної документації. У рекомендаціях висвітлено особливості організації практики, наведено методичні орієнтири щодо добору й аналізу репертуару, організації ансамблевої взаємодії, репетиційного процесу та підготовки підсумкового концертного заходу, а також визначено вимоги до звітної документації та критерії оцінювання результатів практичної діяльності здобувачів.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ

Мета концертмейстерсько-ілюстративної практики полягає у формуванні у здобувачів професійних компетентностей концертмейстерської та ілюстративної діяльності, відповідно до фахового напрямку, як складової виконавської підготовки музиканта, розвитку навичок ансамблевої взаємодії, художньо-інтерпретаційної співтворчості та організації репетиційно-концертного процесу, а також здатності розв'язувати комплексні виконавські й організаційні завдання у сфері колективного музикування, що передбачає усвідомлення нормативних засад професійної діяльності.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання концертмейстерсько-ілюстративної практики:

- сформувати у здобувачів систему професійних компетентностей, необхідних для здійснення концертмейстерської та ілюстративної діяльності відповідно до обраного фахового напрямку;
- поглибити знання щодо специфіки ансамблевого виконавства, особливостей концертмейстерської взаємодії та ролі спільної художньо-інтерпретаційної діяльності у професійній підготовці музиканта;
- сформувати вміння здійснювати добір ансамблевого репертуару з урахуванням художньо-стильових особливостей творів, виконавського рівня та індивідуальних можливостей учасників ансамблю;
- удосконалити навички музично-виконавського аналізу творів, визначення технічних, художньо-інтерпретаційних і ансамблевих завдань та пошуку ефективних шляхів їх практичного розв'язання;
- розвинути здатність до організації та планування репетиційного процесу, координації спільної виконавської діяльності, узгодження художньої концепції та досягнення ансамблевої злагодженості;

- сформувати практичний досвід художньо-інтерпретаційної співтворчості, професійної комунікації та творчої взаємодії у процесі підготовки ансамблевих творів;
- удосконалити сценічно-виконавські, організаційні та комунікативні вміння шляхом участі у підготовці та проведенні підсумкового концертного заходу як форми практичної апробації результатів концертмейстерсько-ілюстративної діяльності;
- сформувати навички професійної рефлексії, аналізу результатів власної виконавської діяльності, оформлення звітної документації та презентації результатів проходження практики;
- виховати відповідальне ставлення до професійної діяльності, готовність до самостійного прийняття виконавських і організаційних рішень, дотримання нормативних вимог, принципів академічної доброчесності та професійної етики у сфері музичного мистецтва.

Очікувані програмні результати концертмейстерсько-ілюстративної практики:

ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПРН 2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, ансамблевого, хорового співу, репетиційної роботи та концертних виступів.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички в менеджерській, звукорежисерській практичній діяльності.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН 16. Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

ПРН 18. Демонструвати виконавську культуру, змістовність художньо-аналітичного опрацювання творів музичного мистецтва у історичному художньо-стильовому контексті.

ПРН 19. Організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил і норм, протиепідемічних правил.

Унаслідок досягнення результатів практичної підготовки здобувачі вищої освіти в контексті змісту концертмейстерсько-ілюстративної практики мають опанувати такі компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у

виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

СК 15. Здатність здійснювати менеджерську, аранжувальну, звукорежисерську діяльність в сфері музичного мистецтва.

СК 16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.

СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

СК 19. Здатність використовувати міждисциплінарну інтеграцію музикознавчих, музично-інструментальних та вокально-хорових знань і вмінь як методичну платформу формування власної музично-виконавської культури.

СК 20. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. База та терміни проходження практики. Концертмейстерсько-ілюстративна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво» та проводиться відповідно до навчального плану і робочої програми практики. Базою її проходження є Навчально-наукова лабораторія «Сучасні мистецькі студії» навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Терміни проходження практики визначаються графіком освітнього процесу та затверджуються наказом ректора університету.

3.2. Організація роботи здобувача під час проходження практики. Перед початком практики проводиться настановна конференція, під час якої здобувачі ознайомлюються з метою, завданнями, змістом практики, порядком її проходження, вимогами до звітної документації та критеріями оцінювання. Протягом практики здобувачі виконують завдання, передбачені робочою програмою: ознайомлюються з нормативною документацією, вивчають специфіку концертмейстерської та ілюстративної діяльності, добирають і аналізують ансамблевий репертуар, здійснюють методичне опрацювання музично-виконавських труднощів, організовують і проводять репетиційну роботу, беруть участь у підготовці та реалізації підсумкового концертного виступу, а також оформлюють звітну документацію. У процесі проходження практики здобувачі повинні дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, вимог охорони праці, академічної доброчесності та професійної етики.

3.3. Керівництво практикою та обов'язки учасників освітнього процесу. Загальне керівництво концертмейстерсько-ілюстративною практикою здійснює кафедра теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки. Безпосереднє методичне керівництво покладається на керівника практики від

закладу вищої освіти, який проводить консультації, координує виконання програмних завдань, контролює якість роботи здобувачів та перевіряє звітну документацію. Керівник бази практики забезпечує необхідні умови для проходження практики, сприяє організації репетиційної та концертної діяльності, здійснює оцінювання окремих видів практичної роботи та надає характеристику діяльності здобувача. Здобувач вищої освіти зобов'язаний своєчасно виконувати програму практики, брати активну участь у всіх видах концертмейстерської та ілюстративної діяльності, систематично вести щоденник практики та подавати звітну документацію у встановлені терміни.

Обов'язки керівника концертмейстерсько-ілюстративної практики від закладу вищої освіти

Керівник концертмейстерсько-ілюстративної практики від закладу вищої освіти:

- ознайомлює здобувачів із робочою програмою практики, її метою, завданнями, змістом, порядком проходження та вимогами до оформлення звітної документації;
- проводить настановну конференцію та консультації з питань організації практики;
- забезпечує методичний супровід здобувачів протягом усього періоду проходження практики, надає рекомендації щодо добору репертуару, організації ансамблевої взаємодії та репетиційного процесу;
- координує виконання завдань практики, контролює дотримання календарного плану та своєчасність виконання програмних вимог;
- здійснює контроль за веденням щоденника практики та оформленням звітної документації;
- проводить індивідуальні та групові консультації з питань музично-виконавського аналізу, художньої інтерпретації та організації концертної діяльності;
- перевіряє звітну документацію, оцінює результати проходження практики відповідно до встановлених критеріїв;

- бере участь у роботі комісії із захисту практики та підсумковому оцінюванні результатів практичної підготовки здобувачів;
- готує звіт про результати проведення практики та подає його на розгляд кафедри.

Обов'язки здобувача вищої освіти під час проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики

Під час проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- взяти участь у настановній та підсумковій конференціях;
- ознайомитися з робочою програмою практики та виконати всі передбачені нею завдання;
- пройти інструктаж з охорони праці та дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- своєчасно розпочати проходження практики та виконувати індивідуальний план роботи;
- вивчити особливості концертмейстерської та ілюстративної діяльності, опрацювати нормативні документи, що регламентують організацію практики;
- здійснити добір ансамблевого репертуару, провести його музично-виконавський аналіз та визначити основні художньо-інтерпретаційні й технічні завдання;
- брати активну участь у репетиційному процесі, забезпечувати конструктивну творчу взаємодію з партнером, працювати над досягненням ансамблевої злагодженості;
- долучатися до підготовки та проведення підсумкового концертного заходу, виконуючи покладені на нього творчі й організаційні функції;
- систематично вести щоденник практики та своєчасно оформлювати звітну документацію відповідно до встановлених вимог;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності, професійної етики та відповідально ставитися до виконання завдань практики;

- у визначений термін подати звітну документацію та успішно захистити результати проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики.

3.4. Форми контролю за проходженням практики. Контроль за проходженням концертмейстерсько-ілюстративної практики здійснюється поетапно та передбачає попередній, поточний і підсумковий контроль. Попередній контроль реалізується під час настановної конференції та має на меті ознайомлення здобувачів із порядком проходження практики. Поточний контроль здійснюється керівником практики у формі консультацій, перевірки виконання окремих завдань, аналізу репетиційної роботи та контролю за веденням щоденника. Підсумковий контроль проводиться під час захисту результатів практики та включає оцінювання якості виконаних практичних завдань, участі у підсумковому концертному заході, оформлення звітної документації та усної презентації результатів професійної діяльності. Комплексний характер контролю забезпечує об'єктивне оцінювання рівня сформованості концертмейстерських, ілюстративних, ансамблевих, організаційних і художньо-виконавських компетентностей здобувачів.

4. ЗМІСТ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст концертмейстерсько-ілюстративної практики визначається робочою програмою та реалізується шляхом послідовного виконання комплексу навчально-практичних завдань, спрямованих на формування професійних компетентностей у сфері концертмейстерської, ілюстративної, ансамблевої та організаційно-виконавської діяльності. Практика передбачає поетапне виконання здобувачами різних видів професійної діяльності, починаючи з ознайомлення з нормативно-правовими засадами функціонування бази практики й завершуючи оформленням звітної документації та підготовкою до підсумкового захисту.. Зміст практики представлено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Етапи проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики

№п/п	Етапи практики
1	Ознайомлення з нормативно-правовою та організаційною документацією освітнього закладу, що регламентує освітній процес, професійну діяльність і вимоги з охорони праці та техніки безпеки.
2	Вивчення специфіки концертмейстерської та ілюстративної діяльності у системі професійної підготовки музиканта, осмислення ролі ансамблевої взаємодії у виконавській практиці.
3	Пошук, добір і аналітичне опрацювання репертуару для ансамблевого виконання у складі концертмейстерських пар з урахуванням виконавського рівня та індивідуальних можливостей учасників.
4	Здійснення музично-виконавського аналізу обраних творів з позицій концертмейстера та соліста (ілюстратора), визначення технічних, інтерпретаційних і ансамблевих завдань.
5	Організація та планування репетиційного процесу, визначення етапів роботи над творами, розподіл функцій та узгодження інтерпретаційних рішень
6	Підготовка та реалізація спільного концертного виступу як форми практичної апробації результатів ансамблевої роботи.
7	Оформлення звітної документації, систематизація результатів практики та підготовка матеріалів до її підсумкового захисту.

Кожен із визначених етапів має власну методичну специфіку та передбачає виконання комплексу взаємопов'язаних практичних завдань. Їх послідовна реалізація забезпечує формування професійних компетентностей, передбачених

освітньо-професійною програмою, та досягнення програмних результатів навчання.

Нижче подано методичні рекомендації щодо реалізації кожного етапу концертмейстерсько-ілюстративної практики.

4.1. Ознайомлення з нормативно-правовою та організаційною документацією освітнього закладу. Перший етап концертмейстерсько-ілюстративної практики передбачає ознайомлення здобувача вищої освіти з нормативно-правовою та організаційною документацією освітнього закладу, що регламентує освітній процес, професійну діяльність, правила внутрішнього розпорядку, вимоги з охорони праці та техніки безпеки. Цей етап має важливе значення, оскільки забезпечує входження здобувача у реальні умови функціонування бази практики, формує розуміння організаційних засад майбутньої професійної діяльності та визначає нормативні межі виконання практичних завдань.

Ознайомлення з документацією не повинно мати формального характеру. Здобувач має усвідомити, що концертмейстерська та ілюстративна діяльність у закладі освіти здійснюється в межах певної організаційної системи, яка передбачає дотримання встановлених правил, відповідальне ставлення до навчально-репетиційного процесу, повагу до учасників освітнього середовища, дотримання професійної етики та безпечних умов праці. У контексті концертмейстерсько-ілюстративної практики це особливо важливо, оскільки діяльність здобувача пов'язана не лише з індивідуальним виконанням музичного матеріалу, а й із взаємодією з іншими учасниками ансамблю, організацією репетицій, використанням аудиторій, музичних інструментів, технічного обладнання та участю у підсумковому концертному заході.

На цьому етапі здобувач ознайомлюється з основними документами, що визначають порядок проходження практики та організацію освітнього процесу. Доцільно звернути увагу на робочу програму концертмейстерсько-ілюстративної практики, графік її проходження, вимоги до ведення щоденника практики, правила оформлення звітної документації, критерії оцінювання результатів практики, а

також на документи, що регламентують діяльність бази практики. Особливу увагу слід приділити правилам внутрішнього розпорядку, оскільки саме вони визначають режим роботи закладу, порядок використання навчальних аудиторій, репетиційних приміщень, музичних інструментів і технічних засобів.

Важливою складовою першого етапу є ознайомлення з вимогами охорони праці та техніки безпеки. Під час концертмейстерсько-ілюстративної практики здобувачі можуть працювати в аудиторіях, концертних залах, репетиційних приміщеннях, користуватися музичними інструментами, пультами, акустичним або мультимедійним обладнанням. Тому вони повинні знати основні правила безпечної поведінки під час репетиційної та концертної діяльності, порядок користування обладнанням, правила перебування у приміщеннях бази практики, вимоги до збереження майна закладу та відповідальність за порушення встановлених норм.

У межах цього етапу здобувач має також осмислити специфіку бази практики як освітнього й мистецького середовища. База практики не є лише місцем виконання окремих завдань; вона виступає простором професійної взаємодії, у якому формуються практичні навички майбутнього музиканта. Тому важливо звернути увагу на організацію навчально-репетиційної роботи, порядок проведення консультацій, особливості комунікації з керівником практики, партнером по ансамблю, іншими здобувачами та учасниками концертного заходу. Усвідомлення цих організаційних аспектів сприяє більш ефективному плануванню власної діяльності та відповідальному виконанню завдань практики.

Результатом ознайомлення з нормативно-правовою та організаційною документацією має стати готовність здобувача до свідомого, дисциплінованого й безпечного проходження практики. Здобувач повинен розуміти послідовність виконання практичних завдань, порядок взаємодії з керівником практики, вимоги до звітності, умови допуску до підсумкового захисту та критерії оцінювання. Це дозволяє уникнути організаційних труднощів у подальшій роботі й забезпечує цілісне бачення практики як професійно значущого етапу фахової підготовки.

У щоденнику практики результати цього етапу доцільно відобразити у формі стислого робочого запису із зазначенням документів, з якими ознайомився

здобувач, та короткого висновку про їх значення для організації концертмейстерсько-ілюстративної діяльності. Наприклад, здобувач може зазначити, що він ознайомився з правилами внутрішнього розпорядку, вимогами охорони праці та техніки безпеки, робочою програмою практики, календарним графіком її проходження, вимогами до оформлення щоденника й звіту. Важливо, щоб цей запис не обмежувався формальним переліком документів, а відображав розуміння того, як зазначені документи регламентують подальшу практичну діяльність.

Таким чином, перший етап концертмейстерсько-ілюстративної практики виконує підготовчу, організаційну та регулятивну функції. Він забезпечує нормативну визначеність діяльності здобувача, формує відповідальне ставлення до умов проходження практики та створює основу для подальшого виконання концертмейстерських, ілюстративних, ансамблевих і репетиційно-концертних завдань.

4.2. Вивчення специфіки концертмейстерської та ілюстративної діяльності. Одним із важливих етапів концертмейстерсько-ілюстративної практики є осмислення специфіки концертмейстерської та ілюстративної діяльності як невід'ємної складової професійної підготовки сучасного музиканта. Саме на цьому етапі здобувач формує цілісне уявлення про особливості ансамблевого виконавства, роль концертмейстера й ілюстратора у процесі спільного музикування, а також усвідомлює значення художньої співтворчості для досягнення високого виконавського результату.

Концертмейстерська діяльність є складним видом музично-виконавської практики, який передбачає не лише якісний супровід соліста чи ансамблю, а й активну участь у створенні художньої концепції музичного твору. Концертмейстер виступає повноправним учасником виконавського процесу, який забезпечує цілісність музичної інтерпретації, підтримує єдність темпу, ритму, динаміки, агогіки та художнього розвитку твору. Його професійна майстерність полягає у здатності швидко реагувати на виконавські особливості партнера, гнучко

адаптувати власне виконання до ансамблевої ситуації та сприяти досягненню художньої цілісності виконання.

Не менш важливою є ілюстративна діяльність, яка передбачає художнє відтворення музичного матеріалу у взаємодії з концертмейстером. Незалежно від спеціалізації здобувача – вокальної, інструментальної чи іншої – роль ілюстратора полягає у творчому втіленні авторського задуму, демонстрації виконавської майстерності та активній участі у процесі ансамблевого музикування. У цьому контексті поняття «ілюстрування» виходить за межі простого виконання власної партії й набуває значення художньої співтворчості, що базується на взаєморозумінні, взаємній підтримці та єдиному інтерпретаційному баченні музичного твору.

Особливістю концертмейстерсько-ілюстративної діяльності є її діалогічний характер. На відміну від сольного виконавства, ансамблеве музикування вимагає постійної комунікації між учасниками, здатності чути й відчувати партнера, оперативно реагувати на найменші зміни у темпі, динаміці чи характері виконання. Така взаємодія ґрунтується не лише на технічній узгодженості, а й на спільному художньому мисленні, що формується у процесі репетиційної роботи та творчого обговорення інтерпретаційної концепції.

Важливою умовою ефективної ансамблевої діяльності є сформованість навичок професійного слухового контролю. Під час виконання музичного твору кожен учасник ансамблю повинен одночасно контролювати якість власного виконання, уважно слухати партнера та сприймати загальне ансамблеве звучання. Саме така багаторівнева слухова діяльність забезпечує синхронність виконання, інтонаційну точність, ритмічну узгодженість і художню виразність музичної інтерпретації.

Не менш важливим компонентом концертмейстерської та ілюстративної діяльності є художньо-інтерпретаційна співтворчість. Під час роботи над музичним твором учасники ансамблю спільно визначають його образний зміст, драматургічну логіку, кульмінаційні моменти, характер розвитку музичного матеріалу та засоби художньої виразності. У результаті формується єдина інтерпретаційна концепція,

яка стає основою спільного виконання. Такий процес розвиває творче мислення, навички аргументованого професійного діалогу та здатність приймати колективні виконавські рішення.

Специфіка концертмейстерсько-ілюстративної діяльності проявляється також у необхідності постійної адаптації до індивідуальних особливостей партнерів по ансамблю. Кожен виконавець має власну манеру звуковидобування, темпові уподобання, особливості фразування, артикуляції та художнього мислення. Тому одним із професійно важливих умінь є здатність знаходити компромісні виконавські рішення, зберігаючи при цьому стилістичну цілісність твору та повагу до індивідуальності кожного учасника ансамблю.

У процесі проходження практики здобувачі повинні усвідомити, що успішна концертмейстерська діяльність неможлива без високого рівня професійної відповідальності та організованості. Планування репетицій, своєчасне опрацювання музичного матеріалу, дотримання домовленостей, уважне ставлення до зауважень керівника практики й партнерів по ансамблю, готовність до самостійної роботи та постійного професійного самовдосконалення є необхідними умовами ефективної спільної діяльності.

Особливе значення концертмейстерсько-ілюстративна практика має для формування майбутньої професійної мобільності музиканта. Набутий досвід ансамблевої взаємодії, художньої співтворчості та організації репетиційно-концертного процесу є універсальним і може бути успішно застосований у концертній, педагогічній, творчій та культурно-мистецькій діяльності. Саме тому цей вид практичної підготовки сприяє розвитку не лише виконавських умінь, а й комунікативних, організаційних, рефлексивних та творчих компетентностей, що становлять основу професійної діяльності сучасного фахівця у сфері музичного мистецтва.

Отже, вивчення специфіки концертмейстерської та ілюстративної діяльності створює теоретичне й методичне підґрунтя для подальшого проходження практики. Усвідомлення ролі ансамблевої взаємодії, художньо-інтерпретаційної співтворчості та професійної комунікації забезпечує здобувачам можливість більш

ефективно виконувати наступні етапи практики, пов'язані з доббором репертуару, аналізом музичних творів, організацією репетиційного процесу та підготовкою підсумкового концертного виступу.

4.3. Пошук, добір і аналітичне опрацювання репертуару для ансамблевого виконання. Одним із найвідповідальніших етапів концертмейстерсько-ілюстративної практики є пошук, добір і попереднє аналітичне опрацювання ансамблевого репертуару. Саме на цьому етапі закладаються передумови успішної ансамблевої взаємодії, визначається стратегія репетиційної роботи та формується майбутня художньо-інтерпретаційна концепція концертного виступу. Якісний добір репертуару сприяє не лише вдосконаленню виконавської майстерності здобувачів, а й розвитку їхнього професійного мислення, вміння планувати творчу діяльність та приймати обґрунтовані виконавські рішення.

Репертуар повинен відповідати вимогам освітньої програми, бути художньо цінним, різножанровим і педагогічно доцільним. Водночас його вибір має враховувати реальні виконавські можливості ансамблю, оскільки надмірно складний або невдало підібраний музичний матеріал ускладнює репетиційний процес і негативно впливає на кінцевий художній результат.

Для ефективної організації роботи рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Добір партнера для ансамблевого музикування та оцінювання його виконавських можливостей.

Першочерговим завданням здобувача є вибір партнера для спільної роботи. У концертмейстерській практиці ансамбль розглядається як єдина художня система, тому успішність його діяльності значною мірою залежить від сумісності виконавців.

Під час вибору партнера рекомендується враховувати не лише його спеціалізацію, а й рівень професійної підготовки, технічні можливості, сценічний досвід, музичний смак, дисциплінованість, готовність до регулярної репетиційної роботи та здатність до конструктивної творчої комунікації.

Доцільно провести попереднє прослуховування або спільне виконання нескладного музичного матеріалу, що дозволить оцінити рівень володіння інструментом або голосом, ритмічну стабільність, інтонаційну культуру, якість звуковидобування, відчуття ансамблю, швидкість засвоєння музичного тексту та здатність оперативно реагувати на зауваження.

Важливо пам'ятати, що концертмейстерська діяльність передбачає взаємну відповідальність усіх учасників ансамблю. Саме тому професійна сумісність, спільність художніх поглядів та психологічний комфорт під час творчої роботи нерідко мають не менше значення, ніж рівень технічної підготовки.

Крок 2. Пошук репертуару відповідно до складу ансамблю.

Після формування ансамблю здійснюється пошук музичних творів. Доцільно використовувати академічні нотні видання, репертуарні збірники, навчальні хрестоматії, електронні бібліотеки та рекомендації викладачів.

При виборі творів слід враховувати специфіку інструментального або вокального складу ансамблю, художню цінність музичного матеріалу, його відповідність навчальній програмі та можливість якісної концертної реалізації.

Рекомендується включати до репертуару твори різних епох і стилів, що сприятиме розширенню професійного світогляду здобувачів та розвитку їхньої стильової культури.

Крок 3. Попереднє оцінювання педагогічної та виконавської доцільності обраних творів.

На цьому етапі необхідно критично оцінити кожний запропонований твір, відповівши на такі запитання:

- Чи відповідає він рівню підготовки ансамблю?
- Чи сприятиме розвитку концертмейстерських компетентностей?
- Чи дозволяє продемонструвати ансамблеву взаємодію?
- Чи є художньо завершеним і доцільним для публічного виконання?
- Чи можливо якісно підготувати його у відведений термін?

Такий аналіз дозволяє уникнути помилок ще до початку репетиційної роботи.

Крок 4. Комплексний музично-виконавський аналіз твору.

Після остаточного вибору репертуару необхідно здійснити його комплексний аналіз. Рекомендується визначити жанр і стиль твору, історичний контекст його створення, особливості музичної форми, тематичного розвитку, драматургії, фактурної організації та засобів художньої виразності.

Окрему увагу слід приділити характеру взаємодії партій, визначенню провідної та супровідної функцій у різних епізодах твору, особливостям ансамблевого балансу, агогіки, артикуляції та динамічного розвитку. Такий аналіз сприяє усвідомленому формуванню художньої концепції майбутнього виконання.

Крок 5. Визначення технічних і ансамблевих труднощів.

Після аналізу музичного тексту доцільно виявити найбільш складні виконавські епізоди. Це можуть бути місця зі складною ритмікою, швидкими темповими змінами, поліфонічною фактурою, синкопованими ритмами, нестандартною гармонічною мовою або підвищеними вимогами до ансамблевої координації.

Для кожного такого фрагмента рекомендується визначити способи його опрацювання: індивідуальне вивчення, роботу в уповільненому темпі, ізольоване ансамблеве відпрацювання або використання спеціальних технічних вправ.

Крок 6. Формування спільної художньо-інтерпретаційної концепції.

Після індивідуального опрацювання музичного матеріалу учасникам ансамблю необхідно спільно обговорити художній образ твору, характер виконання, драматургічний розвиток, темпові співвідношення, динамічний план, кульмінаційні моменти та особливості музичного фразування.

Єдність інтерпретаційного задуму є необхідною умовою цілісного ансамблевого виконання. Важливо, щоб кожне виконавське рішення було результатом професійного діалогу та спільного творчого пошуку.

Крок 7. Планування репетиційної роботи.

Завершальним етапом є складання попереднього плану роботи над репертуаром. Доцільно визначити послідовність репетицій, обсяг матеріалу для

кожної зустрічі, проміжні контрольні точки та критерії готовності твору до концертного виконання.

Практика показує, що чітке планування дозволяє раціонально використовувати час, забезпечує системність роботи та значно підвищує ефективність ансамблевої взаємодії.

Таким чином, пошук, добір і аналітичне опрацювання репертуару є складним багатокомпонентним процесом, який охоплює не лише вибір музичних творів, а й формування творчого ансамблю, оцінювання професійних можливостей його учасників, вироблення єдиної художньої концепції та планування подальшої репетиційної діяльності. Саме якісна організація цього етапу створює міцне підґрунтя для успішного проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики та досягнення високого художнього результату.

4.4. Здійснення музично-виконавського аналізу обраних творів. Після добору репертуару наступним етапом концертмейстерсько-ілюстративної практики є музично-виконавський аналіз обраних творів. Його основною метою є формування цілісного уявлення про музичний твір, визначення художньої концепції виконання та виявлення технічних і ансамблевих завдань, які необхідно розв'язати у процесі репетиційної роботи.

На відміну від теоретичного музикознавчого аналізу, музично-виконавський аналіз має прикладний характер і спрямований на пошук практичних засобів художнього втілення авторського задуму. Його результатом повинно стати усвідомлене розуміння того, **як саме має звучати твір**, які виконавські засоби необхідно використати для розкриття його художнього змісту та яким чином організувати подальшу роботу над ним.

Для систематизації роботи рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Ознайомлення з творчістю композитора та історико-стильовим контекстом твору.

Роботу над музичним твором доцільно розпочинати з вивчення особливостей творчості композитора, епохи створення твору та його місця у музичній культурі. Знання історико-культурного контексту допомагає зрозуміти художню мову

автора, особливості стилю, характерні принципи формотворення та засоби музичної виразності.

Студенту рекомендується ознайомитися з короткими біографічними відомостями про композитора, визначити стильову належність твору, звернути увагу на характерні риси музичної мови, особливості гармонії, ритміки, фактури та драматургії. Такий підхід сприяє формуванню стилістично достовірної виконавської інтерпретації.

Крок 2. Аналіз жанру, форми та композиційної будови твору.

Наступним етапом є визначення жанрових і композиційних особливостей музичного твору. Здобувачу необхідно встановити його форму, визначити структурні розділи, тематичний матеріал, логіку розвитку музичної думки та кульмінаційні епізоди.

Особливу увагу слід приділити внутрішнім зв'язкам між окремими частинами твору, принципам контрасту та розвитку тематичного матеріалу. Усвідомлення композиційної логіки дозволяє вибудувати цілісну драматургію виконання та уникнути фрагментарності у процесі інтерпретації.

Доцільно схематично позначити структуру твору у нотному тексті, виділити основні тематичні розділи та визначити місця зміни характеру музичного розвитку.

Крок 3. Аналіз художнього образу та драматургії твору.

Музичний твір є художньою системою, що втілює певний образний зміст. Тому одним із найважливіших завдань виконавського аналізу є визначення емоційного характеру музики, її драматургічного розвитку та внутрішньої логіки.

Студенту рекомендується поставити собі низку запитань: який основний художній образ твору, які емоційні стани змінюють один одного, де знаходиться драматургічна кульмінація, якими засобами композитор досягає художньої виразності.

Отримані відповіді мають стати основою майбутньої виконавської концепції та визначити характер подальшої репетиційної роботи.

Крок 4. Аналіз фактури та функцій партій в ансамблі.

Однією з особливостей ансамблевого виконавства є взаємозалежність усіх учасників. Саме тому необхідно проаналізувати функції кожної партії та визначити їх роль у створенні цілісного художнього образу.

У різних епізодах твору концертмейстерська партія може виконувати гармонічну, ритмічну, поліфонічну або самостійну тематичну функцію. Аналогічно партія ілюстратора може бути як провідною, так і інтегрованою в загальну фактуру ансамблю.

Під час аналізу рекомендується визначити, у яких місцях відбувається передача тематичного матеріалу між партіями, де необхідно забезпечити особливо уважний слуховий контроль, а також які епізоди потребують максимальної ансамблевої узгодженості.

Такий аналіз дозволяє правильно розподілити виконавські акценти та досягти балансу звучання під час спільного виконання.

Крок 5. Виявлення технічних та ансамблевих труднощів.

Наступним завданням є визначення найбільш складних фрагментів музичного тексту. Доцільно окремо проаналізувати індивідуальні технічні труднощі кожної партії та труднощі, пов'язані із ансамблевою взаємодією.

До ансамблевих труднощів можуть належати синхронність вступів і завершень, ритмічна координація, баланс звучання, темпова стабільність, узгодження динамічних відтінків, агогічних змін, артикуляції та фразування.

На цьому етапі рекомендується зробити відповідні позначки у нотному тексті, визначити проблемні місця та попередньо окреслити способи їх подолання.

Крок 6. Формування художньо-виконавської концепції.

Після завершення аналітичної роботи учасники ансамблю мають сформулювати спільне бачення майбутнього виконання. Доцільно обговорити темпові характеристики, динамічний план, особливості музичного фразування, кульмінаційні моменти, характер звуковидобування та сценічної взаємодії.

Важливо, щоб усі виконавські рішення були результатом спільного професійного обговорення, а не механічного поєднання двох окремих

виконавських позицій. Саме вироблення єдиної художньої концепції забезпечує цілісність ансамблевого звучання та переконливість музичної інтерпретації.

Крок 7. Формулювання практичних завдань для репетиційного процесу.

Завершальним етапом музично-виконавського аналізу є визначення конкретних завдань для подальшої репетиційної роботи. Доцільно скласти перелік технічних і художніх аспектів, які потребують особливої уваги, визначити послідовність їх опрацювання та орієнтовні критерії досягнення необхідного результату.

Практика показує, що саме такий підхід забезпечує цілеспрямованість репетиційного процесу, дозволяє раціонально використовувати час та уникнути хаотичної роботи над твором. Репетиція повинна бути не пошуком проблем, а їх послідовним вирішенням на основі попередньо проведеного музично-виконавського аналізу.

Таким чином, музично-виконавський аналіз є не окремим етапом підготовки, а методичною основою всієї подальшої концертмейстерсько-ілюстративної діяльності. Його якісне проведення забезпечує усвідомлене формування художньої інтерпретації, підвищує ефективність ансамблевої взаємодії та створює необхідні передумови для успішної реалізації творчого задуму під час підсумкового концертного виступу.

4.5. Організація та планування репетиційного процесу. Репетиційний процес є завершальним і водночас одним із найвідповідальніших етапів концертмейстерсько-ілюстративної практики. Саме під час спільної роботи над музичним твором відбувається практична реалізація художньо-інтерпретаційного задуму, удосконалюється ансамблева взаємодія та формується цілісна виконавська концепція. Ефективність репетиційної роботи значною мірою залежить від її системної організації, чіткого планування та усвідомленого розподілу навчально-творчих завдань між учасниками ансамблю.

Однією з поширених помилок є спроба відразу виконувати твір цілісно без попереднього аналізу та визначення проблемних місць. Такий підхід, як правило, призводить до закріплення технічних і ансамблевих недоліків та ускладнює

подальшу роботу. Тому репетиційний процес має будуватися за принципом поступового переходу від детального опрацювання окремих елементів до створення цілісної художньої інтерпретації.

Для раціональної організації репетицій рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Планування репетиційної роботи.

Після завершення музично-виконавського аналізу доцільно скласти попередній план репетицій. Необхідно визначити кількість спільних занять, їх тривалість, основні завдання кожної репетиції та орієнтовні терміни досягнення проміжних результатів.

Планування повинно бути реалістичним і враховувати рівень складності твору, індивідуальну зайнятість учасників ансамблю та час, необхідний для самостійного опрацювання музичного матеріалу. Доцільно залишити резерв часу для додаткових репетицій, якщо виникне потреба у доопрацюванні окремих епізодів.

Чітке планування дозволяє уникнути поспіху перед концертом, рівномірно розподілити навантаження та зробити роботу більш цілеспрямованою.

Крок 2. Проведення першої спільної репетиції.

Основним завданням першої репетиції є ознайомлення учасників ансамблю зі спільним звучанням твору. Не рекомендується одразу прагнути концертної якості виконання. Доцільніше зосередитися на читанні музичного тексту, визначенні проблемних місць, погодженні темпів, метроритмічних особливостей та характеру виконання.

Під час першої репетиції рекомендується обговорити основні принципи ансамблевої взаємодії, визначити відповідальні моменти для синхронних вступів, завершень, темпових змін, фермат і цезур, а також зробити необхідні позначки у нотному тексті.

Особливу увагу слід приділити професійній комунікації між партнерами. Обговорення виконавських рішень має відбуватися у доброзичливій,

конструктивній формі, із взаємною повагою до творчих пропозицій кожного учасника ансамблю.

Крок 3. Робота над технічною та ансамблевою злагодженістю.

Наступні репетиції доцільно присвятити усуненню технічних і ансамблевих труднощів, визначених під час попереднього аналізу твору.

Особливу увагу рекомендується звернути на:

- ритмічну точність виконання;
- синхронність вступів і завершень;
- інтонаційну чистоту;
- баланс звучання між партіями;
- узгодженість динамічних відтінків;
- єдність артикуляції та штрихів;
- темпову стабільність;
- логіку музичного фразування.

У разі виникнення труднощів доцільно тимчасово зменшити темп виконання, опрацювати окремі епізоди ізольовано, а потім поступово інтегрувати їх у загальну структуру твору.

Ефективною є практика багаторазового повторення коротких проблемних фрагментів до досягнення повної ансамблевої узгодженості.

Крок 4. Формування художньої інтерпретації твору.

Після досягнення технічної стабільності репетиційна робота переходить на художньо-інтерпретаційний рівень. Саме на цьому етапі формується індивідуальне виконавське обличчя ансамблю.

Учасникам рекомендується спільно працювати над характером музичного висловлювання, образністю, драматургічним розвитком, темповими відхиленнями, агогікою, динамікою, кульмінаціями, нюансуванням та художньою логікою виконання.

Особливо важливо досягти єдності музичного дихання та внутрішнього відчуття розвитку форми. Виконавці повинні навчитися не лише слухати власну

партію, а й прогнозувати дії партнера, реагувати на його художні наміри та підтримувати спільний емоційний розвиток музичного твору.

Крок 5. Формування сценічної взаємодії.

У процесі підготовки до концертного виступу необхідно приділити увагу сценічній культурі ансамблю. Доцільно відпрацювати порядок виходу на сцену, поклону, розташування виконавців, психологічної взаємодії між партнерами та невербальної комунікації під час виконання.

Важливо пам'ятати, що сценічна взаємодія є складовою художнього образу. Впевнена поведінка, взаємний зоровий контакт, природність рухів та узгодженість дій створюють у слухачів цілісне враження від ансамблевого виконання.

Для розвитку сценічної впевненості рекомендується проводити окремі репетиції в умовах, максимально наближених до концертних, із повним виконанням програми без зупинок.

Крок 6. Проведення генеральної репетиції.

Генеральна репетиція є підсумковим етапом роботи над твором. Її основною метою є перевірка готовності ансамблю до публічного виконання.

Рекомендується виконати твір у концертному режимі без зупинок, не перериваючи виконання навіть у разі виникнення окремих неточностей. Після завершення необхідно провести спільний аналіз виконання, визначити моменти, що потребують корекції, та внести остаточні узгодження до інтерпретаційної концепції.

Безпосередньо перед концертом не рекомендується кардинально змінювати темпи, динамічний план чи виконавську концепцію, оскільки це може негативно вплинути на психологічну впевненість учасників ансамблю.

Методичні рекомендації щодо організації репетиційної роботи

З метою підвищення ефективності репетиційного процесу доцільно дотримуватися таких рекомендацій:

- кожна репетиція повинна мати чітко визначену мету та конкретні завдання;

- до початку спільної роботи кожен учасник ансамблю має самостійно опрацювати власну партію;
- складні епізоди рекомендується опрацьовувати окремо, поступово інтегруючи їх у загальну структуру твору;
- усі виконавські домовленості доцільно фіксувати безпосередньо у нотному тексті;
- після кожної репетиції варто коротко аналізувати досягнуті результати та визначати завдання для самостійної роботи;
- ефективним засобом самоконтролю є аудіо- або відеозапис репетицій із подальшим спільним аналізом ансамблевого звучання;
- успішність репетиційної роботи визначається не кількістю повторень, а їх усвідомленістю, системністю та спрямованістю на досягнення конкретного художнього результату.

Таким чином, організація та планування репетиційного процесу є важливою складовою концертмейстерсько-ілюстративної практики. Послідовне виконання кожного етапу забезпечує ефективну ансамблеву взаємодію, сприяє формуванню професійної відповідальності, культури спільного музикування та створює необхідні умови для успішної реалізації художнього задуму під час підсумкового концертного виступу.

Етапи, пов'язані з підготовкою та реалізацією спільного концертного виступу, а також оформленням звітної документації й підготовкою матеріалів до підсумкового захисту, докладно розкрито в наступних розділах методичних рекомендацій.

5. ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНЦЕРТНОГО ЗАХОДУ

5.1. Значення підсумкового концертного заходу у структурі концертмейстерсько-ілюстративної практики. Підсумковий концертний захід є логічним завершенням концертмейстерсько-ілюстративної практики та виступає важливою формою комплексної перевірки рівня сформованості професійних компетентностей здобувачів вищої освіти незалежно від їхнього фахового спрямування. Саме під час публічного виконання ансамблевих творів відбувається практична реалізація знань, умінь і навичок, набутих у процесі добору репертуару, музично-виконавського аналізу, репетиційної роботи та художньо-інтерпретаційної співтворчості.

Особливістю концертмейстерсько-ілюстративної практики є поєднання діяльності двох рівноправних учасників ансамблю – концертмейстера та ілюстратора (соліста). Незважаючи на різні виконавські функції, їхня спільна діяльність спрямована на досягнення єдиного художнього результату. Концертмейстер забезпечує гармонійну, ритмічну та художню основу ансамблевого виконання, тоді як соліст-ілюстратор реалізує провідну мелодичну лінію, втілює художній образ твору та здійснює безпосередню комунікацію зі слухацькою аудиторією. Лише взаємодія цих складових забезпечує створення цілісної музичної інтерпретації.

Публічний концертний виступ є важливим етапом професійного становлення як майбутнього концертмейстера, так і майбутнього виконавця-соліста. Для здобувачів, які виконують функції концертмейстера, він створює умови для розвитку навичок ансамблевого слуху, гнучкого реагування на виконавські особливості партнера, уміння підтримувати художню єдність виконання та оперативно адаптуватися до концертної ситуації. Для здобувачів, які виступають у ролі ілюстраторів, концерт є можливістю вдосконалити сценічну майстерність, розкрити індивідуальну виконавську манеру, сформувати навички художньої

комунікації зі слухачем та навчитися працювати у тісній творчій взаємодії з концертмейстером.

У процесі підготовки концертної програми всі учасники ансамблю набувають досвіду спільного прийняття творчих рішень, вироблення єдиної інтерпретаційної концепції, планування репетиційної діяльності та відповідальності за кінцевий художній результат. Така форма роботи сприяє розвитку професійної комунікації, культури партнерської взаємодії, взаємної підтримки та вміння знаходити компромісні виконавські рішення.

Особливого значення підсумковий концерт набуває як форма практичного застосування ансамблевих компетентностей. У реальних сценічних умовах виконавці повинні демонструвати не лише індивідуальну майстерність, а й здатність до колективного музикування, підтримувати темпову, ритмічну, інтонаційну та художню єдність виконання, оперативно реагувати на дії партнера та зберігати цілісність виконавської концепції навіть у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Не менш важливою є комунікативна функція концертного виступу. Незалежно від виконавської ролі, кожний учасник ансамблю є посередником між автором музичного твору та слухачською аудиторією. Тому переконливість інтерпретації, сценічна культура, емоційна виразність і художня цілісність ансамблевого виконання визначають якість сприйняття музичного твору та ефективність мистецької комунікації.

Підготовка і проведення підсумкового концертного заходу також сприяють формуванню таких професійно важливих якостей, як відповідальність, дисциплінованість, самоорганізація, стресостійкість, уміння працювати в команді та здатність презентувати результати власної творчої діяльності. Ці якості є однаково важливими як для концертмейстерів, так і для солістів-ілюстраторів і становлять основу їхньої майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, підсумковий концертний захід є не лише завершальним етапом концертмейстерсько-ілюстративної практики, а й комплексною формою професійної підготовки, у якій інтегруються виконавські, ансамблеві,

комунікативні та організаційні компетентності всіх учасників освітнього процесу. Саме спільна художня діяльність концертмейстера та ілюстратора забезпечує досягнення головної мети практики — формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності у сфері музичного мистецтва.

5.2. Планування та організація концертного заходу. Якісна підготовка підсумкового концертного заходу є важливою складовою концертмейстерсько-ілюстративної практики та потребує чіткої організації, послідовного планування і злагодженої роботи всіх її учасників. Концерт не повинен розглядатися лише як форма підсумкового контролю, а як завершальний етап спільної творчої діяльності, під час якого відбувається практична реалізація набутих професійних компетентностей.

Ефективна організація концертного заходу передбачає не лише якісне виконання музичних творів, а й належну підготовку всієї концертної програми, узгодження дій учасників, планування репетиційної діяльності та вирішення організаційних питань. Саме тому підготовку до концерту рекомендується здійснювати поетапно.

Крок 1. Визначення формату та концепції концертного заходу.

Першим етапом є визначення загальної концепції концерту. Залежно від кількості учасників, специфіки репертуару та освітніх завдань практика може завершуватися академічним концертом, тематичною концертною програмою або відкритим творчим заходом.

На цьому етапі доцільно визначити основну ідею концерту, його тривалість, склад учасників, місце проведення та технічні можливості концертного майданчика. Наявність єдиної концепції сприяє цілісності програми та формує позитивне художнє враження у слухацької аудиторії.

Крок 2. Формування концертної програми.

Наступним етапом є добір і остаточне затвердження концертних номерів. При цьому необхідно враховувати художню цінність творів, рівень їх готовності, різноманітність жанрів, стилів і виконавських складів.

Доцільно уникати одноманітності концертної програми. Чергування вокальних та інструментальних номерів, творів різного характеру, темпу та емоційного змісту сприяє підтриманню уваги слухачів і забезпечує природний розвиток концертної драматургії.

У процесі формування програми необхідно враховувати, що кожний концертний номер є результатом спільної творчої діяльності концертмейстера та соліста-ілюстратора. Тому рівень його готовності визначається не лише індивідуальною майстерністю виконавців, а й якістю їхньої ансамблевої взаємодії.

Крок 3. Визначення послідовності концертних номерів.

Особливу увагу слід приділити логіці побудови концертної програми. Послідовність номерів має створювати художньо завершену композицію, у якій кожний наступний твір логічно продовжує або контрастує з попереднім.

Не рекомендується розміщувати поруч твори однакового характеру, темпу чи тонального забарвлення. Доцільно поєднувати різні жанри та стилі, забезпечуючи динамічний розвиток концертної програми. Важливо також враховувати фізичне навантаження виконавців, особливо якщо один концертмейстер бере участь у кількох номерах.

Правильно побудована програма створює цілісне художнє враження та сприяє комфортному сприйняттю концерту слухачами.

Крок 4. Розподіл організаційних обов'язків між учасниками.

Підготовка концертного заходу є результатом колективної роботи, тому доцільно завчасно розподілити організаційні функції між здобувачами.

Учасники можуть відповідати за підготовку концертної програми, оформлення афіші або інформаційних матеріалів, організацію виходів на сцену, координацію роботи учасників за лаштунками, підготовку нотного матеріалу, розстановку пульта, стільців, музичних інструментів та іншого обладнання.

Такий розподіл обов'язків формує навички командної роботи, організаторські здібності та відповідальне ставлення до спільної справи, що є важливими складовими професійної компетентності сучасного музиканта.

Крок 5. Складання сценарного плану концерту.

Для забезпечення чіткої організації заходу рекомендується підготувати сценарний план, у якому визначаються послідовність номерів, порядок виходу виконавців, час для зміни складів ансамблів, необхідність перестановки обладнання та інші організаційні моменти.

Наявність такого плану дозволяє уникнути зайвих пауз між виступами, забезпечує динамічність концерту та сприяє його високому організаційному рівню.

За можливості доцільно передбачити короткі інформаційні повідомлення про твори або їх авторів, що сприятиме активнішому залученню слухацької аудиторії до сприйняття концертної програми.

Крок 6. Проведення організаційної репетиції.

Перед підсумковим концертом рекомендується провести окрему організаційну репетицію безпосередньо у концертній залі.

Під час такої репетиції доцільно відпрацювати порядок виходу та розташування учасників на сцені, послідовність концертних номерів, швидкість перестановки обладнання, акустичні особливості приміщення, освітлення та інші технічні аспекти.

Особливу увагу необхідно приділити взаємодії між концертмейстерами та солістами-ілюстраторами під час виходу на сцену, початку виконання та завершення концертного номера. Узгодженість цих дій позитивно впливає на загальну сценічну культуру ансамблю та створює у слухачів відчуття професійної цілісності виступу.

Таким чином, планування та організація підсумкового концертного заходу є складним багатокомпонентним процесом, який поєднує творчі, виконавські та організаційні аспекти професійної діяльності. Послідовне виконання кожного із зазначених етапів забезпечує високий художній рівень концертної програми, ефективну взаємодію між усіма учасниками практики та створює умови для успішної презентації результатів їхньої спільної творчої роботи.

5.3. Художня підготовка концертної програми. Художня підготовка концертної програми є одним із ключових етапів організації підсумкового

концертного заходу. Вона передбачає не лише добір окремих музичних творів, а й створення цілісної концертної композиції, яка повинна справляти завершене художнє враження на слухацьку аудиторію. Грамотно побудована програма сприяє більш повному розкриттю творчого потенціалу виконавців, демонструє різноманітність їхніх професійних умінь та забезпечує логічний розвиток концертної драматургії.

Підготовку концертної програми доцільно здійснювати поетапно.

Крок 1. Визначення художньої спрямованості програми.

На початковому етапі необхідно визначити загальну концепцію концерту. Програма може мати академічний характер або бути об'єднаною певною тематикою, стилем, історичною епохою чи творчістю окремого композитора. Наявність концептуальної єдності сприяє цілісному сприйняттю концерту та підсилює його художню виразність.

Крок 2. Забезпечення жанрової та стильової різноманітності.

Концертна програма повинна відображати багатогранність музичного мистецтва та демонструвати різні виконавські можливості учасників практики. Доцільно поєднувати вокальні та інструментальні номери, твори різних епох і художніх напрямів, контрастні за характером, темпом і емоційним змістом композиції.

Таке поєднання не лише підтримує інтерес слухачів, а й створює можливість для виконавців продемонструвати гнучкість художнього мислення та здатність працювати з різностильовим репертуаром.

Крок 3. Побудова драматургії концертної програми.

Послідовність концертних номерів має бути ретельно продуманою. Доцільно, щоб програма мала власний драматургічний розвиток: початкові номери створювали позитивний емоційний настрій, центральна частина містила найбільш змістовні або складні твори, а фінал справляв яскраве художнє враження.

Не рекомендується розташовувати поруч твори однакового характеру або однакової емоційної спрямованості. Контрастність музичного матеріалу сприяє підтриманню уваги аудиторії та забезпечує природний розвиток концертної дії.

Крок 4. Оцінювання готовності концертних номерів.

Перед остаточним затвердженням програми необхідно об'єктивно оцінити ступінь готовності кожного ансамблю. До концерту слід включати лише ті твори, які досягли достатнього рівня художньої та технічної завершеності.

У процесі оцінювання рекомендується враховувати не лише індивідуальну майстерність виконавців, а й ансамблеву злагодженість, стилістичну достовірність інтерпретації, сценічну культуру та емоційну переконливість виконання.

Крок 5. Формування художньої цілісності концерту.

На завершальному етапі необхідно розглянути програму як єдиний мистецький проєкт. Доцільно проаналізувати, наскільки окремі концертні номери поєднуються між собою, чи не перевантажена програма творами одного характеру або стилю, чи забезпечує вона достатню художню динаміку.

Саме комплексний підхід до формування концертної програми дозволяє створити завершений мистецький продукт, у якому кожний концертний номер є складовою єдиної художньої концепції.

Таким чином, художня підготовка концертної програми є важливою складовою концертмейстерсько-ілюстративної практики, що поєднує виконавські, творчі та організаційні аспекти діяльності майбутнього музиканта і сприяє формуванню його професійної культури.

5.4. Методичні рекомендації щодо підготовки до сценічного виступу. Публічний виступ є невід'ємною складовою професійної діяльності музиканта. Саме на сцені відбувається остаточна реалізація художнього задуму, а результати тривалої репетиційної роботи набувають завершеної форми. Тому підготовка до концертного виступу повинна бути не менш ретельною, ніж робота над музичним твором.

Для забезпечення успішного сценічного виконання рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Завершення виконавської підготовки.

За декілька днів до концерту не рекомендується вносити суттєві зміни до інтерпретаційної концепції твору або кардинально змінювати темпи, динаміку чи

характер виконання. Основну увагу доцільно зосередити на стабілізації вже сформованих виконавських навичок, досягненні ансамблевої впевненості та художньої цілісності виконання.

Крок 2. Психологічна підготовка до виступу.

Сценічне хвилювання є природною реакцією організму та характерне навіть для досвідчених виконавців. Завдання музиканта полягає не в повному усуненні хвилювання, а в умінні керувати власним емоційним станом.

Для цього рекомендується завчасно ознайомитися з концертним майданчиком, провести акустичну репетицію, налаштуватися на художній зміст твору та зосередити увагу на спільному музичному результаті, а не на можливих помилках.

Особливо важливо підтримувати доброзичливу атмосферу всередині ансамблю, оскільки психологічна впевненість одного виконавця позитивно впливає на загальну якість спільного виконання.

Крок 3. Організаційна підготовка.

Напередодні концерту необхідно перевірити готовність нотного матеріалу, концертного одягу, музичних інструментів та всіх необхідних допоміжних засобів. Рекомендується заздалегідь уточнити порядок виходу на сцену, послідовність виконання номерів та місце розташування виконавців.

Завчасне вирішення організаційних питань дозволяє уникнути зайвого емоційного напруження безпосередньо перед виступом.

Крок 4. Поведінка під час концертного виконання.

Під час виступу концертмейстер і соліст-ілюстратор повинні діяти як єдиний творчий колектив. Важливе значення мають взаємний зоровий контакт, уважне слухання партнера, узгодженість дихання, темпу та художнього розвитку музичного твору.

У разі виникнення окремих виконавських неточностей не слід зупиняти виконання або демонструвати хвилювання. Професійна сценічна культура передбачає збереження художньої цілісності твору та швидке відновлення ансамблевої рівноваги.

Крок 5. Сценічна культура музиканта.

Враження від концерту формується не лише якістю виконання, а й поведінкою виконавців на сцені. Вихід, уклін, посадка або розташування на сцені, взаємодія між партнерами, завершення виступу повинні бути природними, стриманими та відповідати академічним традиціям концертного виконавства.

Особливу увагу слід приділити зовнішньому вигляду, який має відповідати характеру мистецького заходу та підкреслювати повагу до слухацької аудиторії.

Практичні рекомендації для виконавців

Перед концертом рекомендується:

- завчасно прибути до місця проведення заходу;
- провести коротке технічне розігрування або розспівування;
- перевірити готовність нотного матеріалу та обладнання;
- уникати надмірного фізичного та емоційного навантаження;
- зберігати доброзичливу атмосферу взаємної підтримки в ансамблі;
- безпосередньо перед виходом на сцену зосередитися на художньому змісті музичного твору, а не на технічних деталях виконання.

Таким чином, якісна підготовка до сценічного виступу є важливою умовою успішної реалізації творчого задуму. Поєднання професійної майстерності, психологічної готовності, сценічної культури та ансамблевої взаємодії забезпечує високий художній рівень концертного виконання і сприяє формуванню досвіду публічної професійної діяльності майбутнього музиканта.

5.5. Особливості ансамблевої взаємодії під час концертного виконання.

Ансамблеве виконавство є особливою формою музичної діяльності, у якій художній результат залежить не лише від індивідуальної майстерності кожного учасника, а й від рівня їхньої професійної взаємодії. Якщо під час репетицій існує можливість зупинити виконання, виправити помилки чи повторити окремі фрагменти, то концертний виступ передбачає безперервний процес музичного спілкування, що вимагає максимальної злагодженості дій усіх виконавців.

Під час концертного виконання концертмейстер і соліст-ілюстратор повинні функціонувати як єдиний художній колектив. Незважаючи на різні виконавські

функції, вони мають спільно реалізовувати авторський задум, підтримувати художню цілісність твору та забезпечувати його емоційно переконливе втілення.

Для досягнення високого рівня ансамблевої взаємодії рекомендується дотримуватися таких методичних принципів.

Принцип єдиного художнього мислення.

Ще до початку концертного виступу учасники ансамблю повинні мати спільне розуміння характеру твору, його драматургічного розвитку, кульмінаційних моментів, темпових співвідношень та засобів музичної виразності. Єдність інтерпретаційної концепції забезпечує природність ансамблевого виконання та дозволяє уникнути суперечностей у трактуванні музичного матеріалу.

Принцип активного слухання.

Під час виконання кожен учасник ансамблю повинен одночасно контролювати власну партію, уважно слухати партнера та сприймати загальне звучання ансамблю. Такий багаторівневий слуховий контроль забезпечує ритмічну, інтонаційну та динамічну узгодженість виконання.

Особливого значення набуває вміння своєчасно реагувати на найменші зміни у звучанні партнера, підтримуючи єдиний темповий і художній розвиток музичного твору.

Принцип невербальної комунікації.

У процесі концертного виконання важливу роль відіграють невербальні засоби взаємодії: зоровий контакт, спільне дихання, пластика рухів, міміка та природні жести. Саме вони допомагають узгоджувати вступи, завершення музичних фраз, темпові зміни та кульмінаційні моменти без словесного спілкування.

Розвинена система невербальної комунікації свідчить про високий рівень ансамблевої культури та професійної взаємодовіри між виконавцями.

Принцип взаємної підтримки.

Концертна практика свідчить, що навіть висококваліфіковані музиканти можуть припускатися окремих неточностей. У таких ситуаціях надзвичайно

важливо зберігати художню рівновагу ансамблю, не акцентувати увагу на помилці та продовжувати виконання відповідно до спільної інтерпретаційної концепції.

Професійна взаємопідтримка, здатність швидко адаптуватися до концертної ситуації та допомогти партнерові відновити ансамблеву рівновагу є показниками високої виконавської культури.

Принцип емоційної єдності.

Ансамблеве виконання передбачає не лише технічну, а й емоційну взаємодію. Спільне переживання художнього образу, єдина емоційна спрямованість виконання та взаємне відчуття розвитку музичної драматургії створюють особливу атмосферу творчої співпраці, яка безпосередньо впливає на якість сприйняття концерту слухачами.

Таким чином, ансамблева взаємодія під час концертного виконання є складним комплексом художніх, виконавських і комунікативних процесів. Її успішна реалізація забезпечує цілісність музичної інтерпретації, підвищує художню переконливість виконання та сприяє формуванню професійної культури майбутніх музикантів.

5.6. Аналіз результатів концертного виступу та професійна рефлексія.

Після завершення підсумкового концертного заходу важливим етапом концертмейстерсько-ілюстративної практики є аналіз отриманих результатів та професійна рефлексія. Саме системне осмислення власної діяльності дозволяє не лише оцінити рівень досягнутих результатів, а й визначити перспективи подальшого професійного вдосконалення.

Рефлексивна діяльність є невід'ємною складовою підготовки сучасного музиканта, оскільки сприяє розвитку критичного мислення, навичок самооцінювання та здатності до безперервного професійного розвитку. Аналіз концертного виступу повинен бути об'єктивним, конструктивним і спрямованим не на пошук недоліків, а на визначення шляхів удосконалення виконавської майстерності.

Для систематизації самоаналізу рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Оцінювання досягнення художнього задуму.

Перш за все необхідно проаналізувати, наскільки повно вдалося реалізувати попередньо сформовану інтерпретаційну концепцію. Доцільно оцінити відповідність концертного виконання художньому образу твору, цілісність його драматургічного розвитку та емоційну переконливість музичної інтерпретації.

Крок 2. Аналіз ансамблевої взаємодії.

Особливу увагу слід приділити оцінюванню якості спільного музикування. Доцільно проаналізувати рівень темпової, ритмічної та динамічної узгодженості, характер взаємодії між концертмейстером і солістом-ілюстратором, ефективність невербальної комунікації та здатність ансамблю підтримувати художню цілісність виконання.

Такий аналіз дозволяє виявити сильні сторони ансамблю та визначити аспекти, що потребують подальшого вдосконалення.

Крок 3. Самооцінювання індивідуальної виконавської діяльності.

Кожному учаснику ансамблю рекомендується окремо проаналізувати власне виконання. Доцільно оцінити технічну якість виконання, інтонаційну точність, ритмічну стабільність, дотримання динамічних і агогічних позначень, сценічну культуру та психологічну стійкість під час виступу.

Важливо здійснювати самооцінювання максимально об'єктивно, співвідносячи власні враження з думкою керівника практики, партнерів по ансамблю та слухачької аудиторії.

Крок 4. Визначення труднощів та шляхів їх подолання.

Професійна рефлексія повинна завершуватися визначенням конкретних напрямів подальшого розвитку. Доцільно встановити причини виявлених труднощів, оцінити ефективність використаних методів підготовки та окреслити практичні заходи, які сприятимуть удосконаленню виконавської діяльності у майбутньому.

Такий підхід формує у здобувачів навички професійного саморозвитку та відповідального ставлення до результатів власної праці.

Крок 5. Узагальнення набутого професійного досвіду.

Завершальним етапом рефлексії є узагальнення практичного досвіду, отриманого під час проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики. Здобувачу доцільно усвідомити, які професійні компетентності були сформовані або вдосконалені, які нові виконавські та організаційні навички набуті, а також яким чином цей досвід може бути використаний у подальшій концертній, педагогічній чи творчій діяльності.

Саме здатність аналізувати результати власної роботи, робити обґрунтовані висновки та перетворювати практичний досвід на основу подальшого професійного розвитку є ознакою сформованої професійної зрілості майбутнього фахівця.

Таким чином, професійна рефлексія завершує цикл концертмейстерсько-ілюстративної практики, забезпечуючи перехід від практичного досвіду до його усвідомлення, узагальнення та подальшого використання у професійній діяльності. Вона сприяє формуванню культури самоаналізу, відповідальності за результати творчої роботи та готовності до безперервного професійного вдосконалення у сфері музичного мистецтва.

6. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підготовка та належне оформлення звітної документації є обов'язковою складовою концертмейстерсько-ілюстративної практики і підтверджує виконання здобувачем усіх видів діяльності, передбачених робочою програмою. Звітні матеріали відображають зміст виконаної роботи, рівень сформованості професійних компетентностей, ступінь виконання індивідуальних завдань та результати творчої діяльності під час проходження практики.

Основним документом, який супроводжує проходження практики, є щоденник концертмейстерсько-ілюстративної практики. Його оформлення здійснюється відповідно до встановленої форми і не передбачає довільної зміни структури чи змісту окремих розділів. Записи у щоденнику повинні бути послідовними, достовірними, змістовними та відображати фактично виконану роботу.

Для правильного оформлення звітної документації рекомендується дотримуватися такого алгоритму.

Крок 1. Ознайомлення зі структурою щоденника практики

Перед початком проходження практики здобувач повинен уважно ознайомитися зі структурою щоденника та вимогами до його заповнення. Доцільно звернути увагу на послідовність розміщення розділів, перелік обов'язкових відомостей, форму заповнення окремих таблиць і порядок підписання документа.

Попереднє ознайомлення зі змістом щоденника дозволяє правильно організувати власну діяльність протягом усього періоду практики та своєчасно збирати необхідні матеріали.

Крок 2. Систематичне ведення щоденника

Заповнення щоденника рекомендується здійснювати регулярно, безпосередньо під час проходження практики, а не після її завершення. Такий підхід забезпечує точність відображення виконаних завдань і дозволяє уникнути пропусків або неточностей.

У щоденнику необхідно відображати виконання етапів практики відповідно до робочої програми, фіксувати основні види діяльності, результати репетиційної роботи, участь у підготовці концертного заходу та інші професійні завдання, передбачені програмою практики.

Записи повинні бути лаконічними, конкретними та відповідати фактичному змісту виконаної роботи.

Крок 3. Виконання індивідуального плану практики

Важливою складовою звітної документації є відображення виконання індивідуального плану проходження практики. Здобувач повинен послідовно реалізовувати всі передбачені програмою етапи: ознайомлення з організацією практики, добір репертуару, музично-виконавський аналіз творів, репетиційну діяльність, підготовку до концертного виступу та участь у підсумковому концертному заході.

У разі виникнення об'єктивних причин, що потребують коригування окремих елементів плану, такі зміни повинні бути погоджені з керівником практики.

Крок 4. Оформлення матеріалів, що підтверджують виконання програми практики

Під час проходження практики здобувачу рекомендується систематизувати матеріали, які підтверджують виконання передбачених програмою видів діяльності. До таких матеріалів можуть належати репертуарні списки, нотні матеріали з виконавськими позначками, робочі записи щодо аналізу музичних творів, плани репетиційної роботи та інші матеріали, що використовувалися під час підготовки концертної програми.

Наявність таких матеріалів полегшує підготовку до підсумкового оцінювання та дозволяє продемонструвати системність професійної роботи протягом усього періоду практики.

Крок 5. Підготовка до підсумкового оцінювання

Після завершення практики здобувач подає керівнику належним чином оформлений щоденник практики та інші документи, передбачені чинною програмою. Перед поданням рекомендується перевірити повноту заповнення всіх

розділів, наявність необхідних підписів, дат та інших реквізитів.

Особливу увагу слід приділити відповідності змісту щоденника фактично виконаній роботі, оскільки звітна документація є офіційним підтвердженням результатів проходження практики.

Крок 6. Підведення підсумків практики

Підсумки концертмейстерсько-ілюстративної практики визначаються на основі комплексного оцінювання результатів професійної діяльності здобувача. При цьому враховується якість виконання завдань робочої програми, рівень сформованості ансамблевих, виконавських та організаційних компетентностей, активність під час репетиційної роботи, участь у підсумковому концертному заході, а також повнота і правильність оформлення звітної документації.

Оформлення звітних матеріалів не повинно розглядатися як формальна процедура. Воно є важливою складовою професійної культури майбутнього фахівця, свідчить про його відповідальність, організованість та здатність документувати результати власної діяльності відповідно до вимог освітнього процесу.

Таким чином, своєчасне та якісне оформлення щоденника концертмейстерсько-ілюстративної практики забезпечує належне відображення змісту виконаної роботи, сприяє систематизації набутого професійного досвіду та є необхідною умовою успішного підведення підсумків практичної підготовки.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКО-ІЛЮСТРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ

Оцінювання результатів концертмейстерсько-ілюстративної практики здійснюється відповідно до вимог освітньо-професійної програми, робочої програми практики та чинної системи оцінювання результатів навчання, що діє в Університеті Ушинського. Підсумкова оцінка формується на основі комплексного аналізу професійної діяльності здобувача протягом усього періоду проходження практики та відображає рівень сформованості його виконавських, ансамблевих, художньо-інтерпретаційних, організаційних і комунікативних компетентностей.

Оцінювання має накопичувальний характер і передбачає врахування всіх видів діяльності, передбачених робочою програмою практики. При визначенні підсумкового результату оцінюється не лише якість виконання концертної програми, а й рівень підготовки до репетиційної роботи, здатність до продуктивної ансамблевої взаємодії, активність у процесі підготовки та проведення підсумкового концертного заходу, відповідальне ставлення до виконання індивідуальних завдань, а також повнота і правильність оформлення звітної документації.

Особлива увага приділяється здатності здобувача працювати у творчому колективі, ефективно взаємодіяти з партнером незалежно від виконуваної ролі (концертмейстера чи соліста-ілюстратора), демонструвати художню переконливість виконання, сценічну культуру та готовність до розв'язання практичних виконавських завдань у реальних умовах концертної діяльності. Важливими показниками також є самостійність у підготовці репертуару, системність репетиційної роботи, дисциплінованість, дотримання професійної етики та здатність до творчої співпраці.

Підсумкова кількість балів визначається відповідно до розподілу за окремими видами діяльності, передбаченими робочою програмою практики. Кожен компонент оцінювання має визначену вагу у загальній структурі підсумкового результату, що забезпечує об'єктивність і комплексність оцінювання професійної підготовки здобувача.

Розподіл балів та критерії оцінювання, наведені нижче, є обов'язковими для всіх учасників освітнього процесу і застосовуються під час визначення результатів проходження концертмейстерсько-ілюстративної практики.

Критерії оцінювання результатів концертмейстерсько-ілюстративної практики

№ з/п	Зміст критеріїв оцінювання	Оцінка в балах	Макс. кількість балів
<i>I. Добір та аналіз музичного репертуару</i>			20
	Представлений добір ансамблевого репертуару з урахуванням виконавських можливостей ілюстратора та концертмейстера і здійснений музично-виконавський аналіз обраних творів не містять змістових помилок. Визначені художньо-інтерпретаційні та виконавські завдання є логічними, обґрунтованими та повністю відповідають технічним і художнім особливостям творів та рівню підготовленості учасників ансамблю. Висновки свідчать про високий рівень музично-аналітичного мислення здобувача, його здатність до самостійного прийняття інтерпретаційних рішень, цілісного бачення виконавського процесу та врахування специфіки ансамблевої взаємодії. Результати аналізу мають практичну цінність і можуть ефективно використовуватися у подальшій репетиційно-виконавській роботі	18-20	
	Представлений добір ансамблевого репертуару та здійснений аналіз музично-виконавських труднощів мають незначні неточності, окремі неузгодженості або недостатню деталізацію. Однак методи аналізу застосовані правильно, а визначені художньо-інтерпретаційні та виконавські завдання загалом відповідають змісту творів і виконавським можливостям учасників ансамблю. Висновки є логічними, послідовними, відзначаються практичною спрямованістю та свідчать про сформованість умінь аналітичного опрацювання музичного матеріалу і здатність до професійно обґрунтованого визначення виконавських завдань	15-17	
	Добір репертуару та аналіз музично-виконавських труднощів здійснені у повному обсязі, однак містять окремі методичні неточності або недостатньо чітко обґрунтування інтерпретаційних рішень. Визначені художньо-інтерпретаційні та виконавські завдання є загалом правильними, проте характеризуються певною узагальненістю, потребують деталізації або уточнення з урахуванням специфіки ансамблевої взаємодії. Робота відзначається дотриманням основних вимог до аналітичного опрацювання музичного матеріалу та свідчить про сформованість базових професійно-аналітичних умінь	12-14	
	Добір репертуару та аналіз музично-виконавських труднощів представлені у повному обсязі, проте методи аналізу обрані недостатньо обґрунтовано, а результати мають поверховий характер. Визначені художньо-інтерпретаційні та виконавські завдання частково відповідають особливостям творів і виконавським можливостям учасників ансамблю. Запропоновані рішення не завжди є переконливими та потребують уточнення. Робота виконана на задовільному рівні, з дотриманням основних вимог, однак свідчить про недостатню глибину аналітичного опрацювання музичного матеріалу	9-11	

Добір репертуару та його аналіз представлені у неповному обсязі. Визначення музично-виконавських труднощів є фрагментарним, логіка формулювання художньо-інтерпретаційних і виконавських завдань недостатньо чітка та послідовна. Практичне значення результатів роботи є обмеженим. Здобувач продемонстрував недостатню самостійність і неповну сформованість умінь аналітичного опрацювання музичного матеріалу	6-8
Добір репертуару та аналіз музично-виконавських труднощів не відповідають встановленим вимогам або виконані формально та фрагментарно. Визначення виконавських і художньо-інтерпретаційних завдань відсутнє або є неправильним. Робота не має практичного значення і свідчить про несформованість необхідних аналітичних умінь у сфері ансамблевої виконавської діяльності	0-5

II. Виконавсько-педагогічна робота над обраними творами		30
Представлене опрацювання партій концертмейстера та ілюстратора, узгодження художньо-інтерпретаційних рішень, відпрацювання ансамблевої взаємодії та організація репетиційного процесу здійснені без змістових і методичних помилок. Досягнуто високого рівня виконавської злагодженості, координації та художньої цілісності ансамблевого звучання. Репетиційна робота відзначається послідовністю, доцільністю використаних методів та результативністю, що забезпечує стабільність і переконливість виконавських результатів. Висновки щодо подальшого вдосконалення роботи є обґрунтованими і свідчать про сформованість професійного виконавсько-педагогічного мислення	26-30	
Опрацювання партій, узгодження інтерпретаційних рішень, відпрацювання ансамблевої взаємодії та організація репетиційної роботи виконані правильно, хоча містять окремі неточності або недостатню деталізацію. Загалом досягнуто виконавської злагодженості, координації та стабільності ансамблевого звучання. Репетиційний процес організований логічно, використані методи є доцільними, а результати роботи свідчать про сформованість умінь забезпечувати ефективну ансамблеву взаємодію	21-25	
Опрацювання партій і узгодження художньо-інтерпретаційних рішень здійснені у повному обсязі, однак містять окремі методичні неточності або недостатню глибину опрацювання. Ансамблева взаємодія та виконавська злагодженість досягнуті частково, потребують подальшого уточнення. Репетиційна робота характеризується дотриманням основних вимог, проте не завжди забезпечує стійкий виконавський результат. Загалом робота свідчить про сформованість базових виконавсько-педагогічних умінь	16-20	
Опрацювання партій концертмейстера та ілюстратора, узгодження художньо-інтерпретаційних рішень і відпрацювання ансамблевої взаємодії здійснені у повному обсязі, проте характеризуються недостатньою системністю та послідовністю. Досягнута виконавська координація є нестійкою, зберігаються окремі труднощі у злагодженості темпу, динаміки та художньої єдності інтерпретації. Організація репетиційної роботи не завжди є методично обґрунтованою, застосовані способи роботи частково забезпечують результативність і потребують уточнення. Загалом виконана робота відповідає основним вимогам, однак свідчить про недостатню цілісність виконавсько-педагогічного опрацювання творів	11-15	
Опрацювання партій і узгодження інтерпретаційних рішень здійснені фрагментарно та без належної системності. Відпрацювання ансамблевої взаємодії є непослідовним, виконавська координація та злагодженість залишаються нестійкими. Репетиційна робота організована епізодично, без	6-10	

<p>чіткої логіки поетапного вдосконалення виконавських результатів, що істотно обмежує її ефективність. Запропоновані способи корекції труднощів є недостатньо обґрунтованими і не забезпечують досягнення належної якості ансамблевого виконання</p>		
<p>Виконавсько-педагогічна робота над творами не відповідає встановленим вимогам або виконана формально. Опрацювання партій, ансамблева взаємодія та організація репетиційного процесу відсутні або здійснені неправильно. Робота не забезпечує досягнення виконавської узгодженості та свідчить про несформованість необхідних виконавсько-педагогічних умінь</p>	0-5	
<p>III. Участь у концертному заході</p>		<p>20</p>
<p>Представлена реалізація художньо-переконливої та ансамблево узгодженої інтерпретації у концертному виступі відзначається цілісністю виконавської концепції, стилістичною виваженістю та високою мірою сценічної впевненості. Ансамблева взаємодія є стабільною, координація темпу, динаміки, агогіки та артикуляційних рішень забезпечує єдність звучання і переконливість художнього результату. Участь в організації та проведенні концертного заходу здійснена на високому професійному рівні: виконані необхідні підготовчі дії, забезпечено узгодженість організаційних процедур та своєчасність виконання визначених функцій. Результати роботи мають виражену практичну значущість і свідчать про сформованість сценічної культури та відповідальності в умовах публічної репрезентації</p>	18-20	
<p>Реалізація інтерпретації у концертному виступі загалом є художньо переконливою та ансамблево узгодженою, хоча можливі окремі незначні неточності у виконавській координації або деталізації художніх акцентів. Сценічна поведінка є впевненою, а виконавський результат відповідає основним вимогам до ансамблевого виступу. Участь в організації та проведенні концертного заходу здійснена належним чином: визначені організаційні функції виконано своєчасно, загальна логіка підготовки дотримана, проте окремі дії можуть потребувати уточнення або більшої злагодженості з іншими учасниками процесу</p>	15-17	
<p>Реалізація художньо-інтерпретаційного задуму у концертному виступі здійснена у повному обсязі, однак характеризується певною нестійкістю ансамблевої узгодженості або недостатньою виразністю окремих інтерпретаційних рішень. Координація у взаємодії загалом збережена, проте потребує подальшого уточнення для досягнення більшої цілісності й переконливості виконання. Участь в організації та проведенні концертного заходу здійснена відповідно до основних вимог, однак окремі організаційні дії виконані без достатньої ініціативності або потребують більш чіткої структурованості</p>	12-14	
<p>Реалізація інтерпретації у концертному виступі в цілому відбулася, проте художня переконливість і ансамблева узгодженість забезпечені частково. Спостерігаються окремі труднощі у координації темпу, динамічних співвідношень або узгодженні фразування, що знижує цілісність виконавського результату. Сценічна впевненість є нестійкою, а художні акценти не завжди відзначаються виразністю та логічною завершеністю. Участь в організації та проведенні концертного заходу здійснена, проте характеризується недостатньою узгодженістю дій, можливими організаційними неточностями або несистемністю виконання окремих функцій</p>	9-11	
<p>Реалізація інтерпретації у концертному виступі здійснена неповною мірою. Ансамблева узгодженість є нестійкою, координація виконавських дій порушується, що істотно впливає на художню цілісність і переконливість виконання. Інтерпретаційні рішення мають фрагментарний характер, сценічна зібраність і впевненість є недостатніми. Участь в організації та</p>	6-8	

проведенні концертного заходу представлена частково: виконання організаційних дій є епізодичним, недостатньо узгодженим із загальною логікою підготовки та не забезпечує належної результативності		
Реалізація художньо-переконливої та ансамблево узгодженої інтерпретації у концертному виступі не відповідає встановленим вимогам або фактично не забезпечена. Ансамблева взаємодія є неузгодженою, координація виконавських дій порушена, що унеможливує досягнення цілісного художнього результату. Участь в організації та проведенні концертного заходу відсутня або виконана формально та неправильно, без дотримання необхідних організаційних процедур. Представлені результати не мають практичної значущості й свідчать про несформованість умінь публічної виконавської репрезентації та організаційної відповідальності	0-5	
<i>IV. Оформлення звітної документації</i>		15
Здобувач подав звітну документацію з концертмейстерсько-ілюстративної практики в повному обсязі і вчасно. Щоденник здобувача-практиканта оформлений відповідно до встановлених вимог, записи є змістовними, відображають усі види діяльності та містять елементи аналізу результатів виконаної роботи.	13-15	
Здобувач подав звітну документацію з концертмейстерсько-ілюстративної практики в повному обсязі і вчасно. Щоденник здобувача-практиканта оформлений належним чином, однак записи містять окремі загальні судження та недостатньо повно розкривають результати виконаної діяльності.	10-12	
Здобувач подав звітну документацію з концертмейстерсько-ілюстративної практики в повному обсязі і вчасно. Щоденник оформлений у повному обсязі та має належний вигляд, проте записи подано стисло, вони не повністю відображають зміст виконаних видів діяльності та мають обмежений аналітичний характер.	7-9	
Здобувач подав усю необхідну документацію з концертмейстерсько-ілюстративної практики із запізненням. Щоденник оформлений неналежним чином, записи короткі, фрагментарні, відсутній аналіз виконаної діяльності, висновки є неаргументованими. Документація підготовлена формально.	4-6	
Здобувач подав звітну документацію з концертмейстерсько-ілюстративної практики не в повному обсязі. Якість оформлення є незадовільною, наявні значні помилки та неточності, документація подана із запізненням.	1-3	
Документація з концертмейстерсько-ілюстративної практики не підготовлена належним чином або не подана у встановлені терміни.	0	
<i>V. Захист практики, залік</i>		15
Виступ супроводжувався представленням результатів концертмейстерсько-ілюстративної діяльності, зокрема добору та аналізу репертуару, виконавсько-педагогічної роботи над творами, організації репетиційного процесу та участі у концертному виступі, а також коментарем здобувача. Виступ був повним, продуманим, змістовним. Сформульовані висновки та рекомендації мають	13-15	

обґрунтований методико-виконавський характер і практичну значущість. Під час захисту здобувач на високому рівні продемонстрував глибоке розуміння теоретичних і практичних аспектів концертмейстерської та ансамблевої діяльності й дав кваліфіковані відповіді на всі поставлені запитання.		
Виступ відбувався із представленням результатів концертмейстерсько-ілюстративної діяльності, але без достатнього коментаря. Представлення виконано на високому рівні, відповідає встановленим вимогам, логічно і лаконічно віддзеркалює основний зміст виконаних видів роботи. Сформульовані висновки мають достатню обґрунтованість і практичну доцільність. Під час захисту здобувач показав належне володіння матеріалом і дав кваліфіковані відповіді на більшість запитань.	10-12	
Виступ не дає чітких уявлень про перебіг виконання концертмейстерсько-ілюстративної діяльності. Представлення результатів практики виконано на достатньому рівні та відповідає встановленим вимогам. Сформульовані висновки є загалом обґрунтованими, проте містять окремі неточності щодо їх практичного застосування у виконавській роботі. Під час захисту здобувач продемонстрував загальне розуміння змісту виконаної діяльності, володіння матеріалом і дав відповіді на більшість запитань.	7-9	
Захист практики відбувався з представленням результатів концертмейстерсько-ілюстративної діяльності, проте вони потребують суттєвого доопрацювання. Сформульовані висновки мають недостатню обґрунтованість і практичну доцільність. Під час захисту здобувач охарактеризував основні положення виконаної роботи, але не завжди правильно відповідав на поставлені запитання.	4-6	
Захист практики відбувався без представлення результатів концертмейстерсько-ілюстративної діяльності, висвітлювалися лише окремі наміри або загальні положення щодо виконаної роботи. Здобувач виявив слабе знання специфіки концертмейстерської та ілюстративної діяльності, невміння застосовувати набуті знання для аналізу та оцінювання власних виконавських результатів.	1-3	
Презентація результатів практики не здійснена. Під час захисту здобувач не відповів на запитання. Здобувач не з'явився на захист практики і залік.	0	

Загальні критерії оцінювання практики здобувачів

Зміст критеріїв оцінювання	Шкала ECTS	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
Здобувач цілком виконав програму практики, виявив при цьому високий рівень опанування програмного матеріалу, самостійність, уміння робити висновки та узагальнення. Засвідчив належну фахову, методичну та виконавську підготовку, продемонстрував творче ставлення до здійснення концертмейстерської/ілюстративної діяльності, здатність до самоаналізу власної діяльності. Вчасно надав належно оформлену документацію.	90-100	A	Відмінно
Здобувач цілком виконав програму практики, виявив при цьому достатній рівень компетентності. Практикант на достатньому рівні володіє знаннями, вміннями і навичками концертмейстерської/ілюстративної діяльності. Документацію оформлено якісно та надано вчасно, однак у процесі роботи були незначні фактичні або методично-виконавські недоліки.	82-89	B	Добре
Здобувач цілком виконав програму практики. Практикант на достатньому рівні володіє знаннями, вміннями і навичками концертмейстерської/ілюстративної діяльності, однак у роботі допущено незначні недоліки. Документацію оформлено якісно та надано вчасно, проте у процесі роботи допущено окремі фактичні або методично-виконавські помилки.	74-81	C	
Здобувач частково виконав програму практики: проявив базові знання щодо здійснення концертмейстерської/ілюстративної діяльності, однак не виказував самостійності під час проходження практики. Документацію надано невчасно або її оформлення не відповідає вимогам.	64-73	D	Задовільно
Здобувач частково виконав програму практики: з утрудненнями здійснював концертмейстерську/ілюстративну діяльність, простежувалося безвідповідальне ставлення до виконання практичних завдань. Документацію надано повністю, однак її оформлення неякісне або неповне.	60-63	E	
Здобувач не виконав більшості завдань практики. Отримав негативний відгук про роботу під час проходження практики. Виконав лише окремі види робіт. У такому разі здобувач може повторно пройти практику для доопрацювання невиконаних завдань та захистити її.	35-59	FX	Незадовільно
Здобувач повністю не виконав програму практики або не з'явився на практику. Є потреба повторного проходження виробничої практики.	1-34	F	

Розподіл балів за видами діяльності здобувачів під час концертмейстерсько-ілюстративної практики

№	види завдань	Кількість балів	Оцінює
I. Добір та аналіз музичного репертуару		максимальна кількість 20	Керівник від закладу освіти
		з них:	
1.1	Добір репертуару з урахуванням виконавських можливостей ілюстратора і концертмейстера	0-10	
1.2	Аналіз музично-виконавських труднощів і визначення художньо-інтерпретаційних та виконавських завдань творів	0-10	
II. Виконавсько-педагогічна робота над обраними творами		максимальна кількість 30	Керівник від закладу освіти
		з них:	
2.1	Опрацювання партій концертмейстера та ілюстратора, узгодження художньо-інтерпретаційних рішень.	1-10	
2.2	Відпрацювання ансамблевої взаємодії, координації та виконавської злагодженості.	1-10	
2.3	Організація й проведення репетицій, оцінювання їх результативності та корекція подальшої роботи.	1-10	
III. Участь у концертному заході		максимальна кількість 20	Керівник від закладу освіти
		з них:	
3.1.	Реалізація художньо-переконливої та ансамблево узгодженої інтерпретації у концертному виступі.	1-10	
3.2.	Участь в організації та проведенні концертного заходу.	1-10	
IV. Оформлення звітної документації (рівень відповідності звітної документації вимогам програми)		максимальна кількість 15	Керівник від закладу освіти
		з них:	
3.1	Оформлення щоденника з концертмейстерсько-ілюстративної практики	0-10	
3.2.	Змістовність і переконливість письмового звіту з концертмейстерсько-ілюстративної практики	0-5	
V. Захист практики, залік		максимальна кількість 15	Комісія
		з них:	
4.1	Презентація результатів концертмейстерсько-ілюстративної практики (усний звіт)	0-10	
4.2	Обґрунтованість відповідей на запитання	0-5	
УСЬОГО		0-100	

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Ашихміна Н.В. Концертмейстерський клас: навчальний посібник. Одеса : Університет Ушинського. 206 ст.
2. Ашихміна Н. В., Новська О.Р. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Концертмейстерський практикум з основами перекладу музичних творів» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем другого року навчання зі спеціальності 025 Музичне мистецтво: методичні рекомендації. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 61 с.
3. Єфремова І., Гургула Р., Герасимчук В. Питання психологічної взаємодії концертмейстера зі солістом-виконавцем. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 2. С. 11–18.
4. Кононська Н. Діяльність концертмейстера в навчальному процесі закладів вищої освіти. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2020. Вип. 43. С. 88–93.
5. Концертмейстерська діяльність: історія, персоналії, методика : науково-методичний збірник : статті та матеріали / гол. ред. І. Пилатюк, наук. ред.-упоряд. О. Басса. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. 236 с.
6. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Випуск 39. С. 63-66.
7. Новська О. Концептуалізація емісійного підходу до музично-виконавської діяльності: сольний та ансамблевий виміри. *Музичне мистецтво і культура*. 2026. Випуск 48. С. 438-450
8. Новська О. Р. Ансамблеве виконавство як екосистема становлення і репрезентації професійно-суб'єктної позиції музиканта. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2026. Випуск 1 (12). С. 102-108.
9. Чайка В. А., Павлічук В. І., Тишкевич Н. П. Функції піаніста-концертмейстера в ансамблі з вокалістом. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 25, т. 2. С. 130–137.